

No Limits!

Versterk de veerkracht van jongeren met cultuur

Met het overgrote deel van de jongeren gaat het goed, maar helaas komt 15-20% van de jongeren tussen de 12 en 27 jaar gedurende hun jonge leven in een kwetsbare positie ([NJI.nl/cijfers](https://www.nji.nl/cijfers)). Ze groeien bijvoorbeeld op in armoede, worden gepest op school, krijgen te maken met de zorg voor een zieke ouder of leven met een beperking.

Om goed te kunnen herstellen van verdriet of tegenslag is veerkracht nodig. Jongerenwerk waarin ook ruimte is voor cultuur kan de veerkracht van jongeren vergroten. Deelnemen aan cultuur draagt namelijk bij aan een positiever zelfbeeld, sociale vaardigheden, het nemen van eigen verantwoordelijkheid, doorzettingsvermogen, concentratievermogen, een sterker sociaal netwerk én het geeft plezier. Jeugd- en jongerenwerkers zetten cultuur onder meer in als een expressieve methode om jongeren te begeleiden op hun weg naar volwassenheid.

Met cultuur zijn er geen grenzen aan de ontwikkelkansen van jongeren. No Limits!

In deze factsheet lees je hoe cultuurdeelname de veerkracht van jongeren kan vergroten en wat jij als professional in cultuur, zorg en/of welzijn kunt betekenen.

Hoe kan cultuurdeelname de veerkracht van jongeren vergroten?

Bij culturele activiteiten in het jongerenwerk staan de mogelijkheden van jongeren centraal, niet hun problemen. Ze doen positieve ervaringen op en leren nadenken over zichzelf en hun omgeving. Om echt een verschil te kunnen maken, zijn **de volgende uitgangspunten** belangrijk:

Jongeren hebben zelf de regie

Verschillende domeinen werken samen

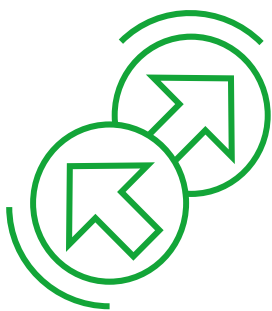

Online en offline zijn verbonden

De aanpak heeft impact

Geef jongeren de regie

- Bied geen kant-en-klare activiteiten aan, maar laat jongeren zelf kiezen, maken en organiseren.
 - Laat jongeren uitproberen, ontdekken en geef ook de ruimte om te falen: hiermee erken je dat zij zichzelf mogen zijn en zorg je ervoor dat ze zich thuis voelen bij een project.
 - Neem een coachende rol aan en neem niet te snel dingen uit handen.
- Weet wat je wil met jongerenparticipatie. Zet je de jongeren echt aan het stuur? Gaat het om maatschappelijke participatie of beleidsparticipatie? Ken het onderscheid tussen initiatief nemen, inspraak hebben of invloed uitoefenen. Welke vorm van participatie stel je met de jongeren voor?
 - Jongerenparticipatie is vaak talig, zoals met focusgroepen en adviesraden. Benut meer de culturele expressiemogelijkheden, zoals rap, muziek, dans of fotografie.
 - Leg de ontwikkeling die jongeren doormaken vast in een portfolio, met badges of andere zichtbare aansprekende manieren om hun skills te laten zien. Dit biedt perspectief.
 - Vind rolmodellen uit de community van jongeren en zet een buddysysteem op voor jongeren die het extra lastig vinden om mee te doen.
 - Sluit aan bij de ondernemersgeest van jongeren: laat hen iets teruggeven aan hun omgeving (maatschappelijke impact maken) of begeleid jongeren die dit willen op het pad van deelnemer naar coach voor andere jongeren.
 - Ga op een creatieve (indirecte) manier met jongeren in gesprek over hun identiteitsvorming en vermijd daarbij de irritatie dat volwassenen wel zouden weten wat jongeren moeten doen. Laat bijvoorbeeld een clip maken door een rapper die een vraagstuk behandelt.

Werk domeinoverstijgend

- Zie het belang in van samenwerking: alleen door met andere organisaties samen te werken, kun je de vaak complexe problemen in een wijk of gebied aanpakken.
- Werk samen met organisaties uit verschillende domeinen (welzijn, cultuur, sport, politie, woningbouw) en zie elkaar niet als concurrent. Vul elkaars tekort op, doe elkaars werk, geloof in de meerwaarde van het verschil in expertise en geloof dat je elkaars werk beter maakt.
- Werk vanuit de behoeften van jongeren en bedenk dat je als organisaties een zelfde verlangen deelt: alle jongeren horen erbij in de samenleving. Maak die maatschappelijke opgave tot je gezamenlijke doel.

- Wees bereid om als organisatie te veranderen en stel het systeem waarin je werkt ter discussie: werken onze organisaties zoals ze moeten werken? En kunnen we écht doen wat nodig is?
- Ga minder vergaderen en doe meer samen in de wijk om het vertrouwen op te bouwen. Durf hierbij regels los te laten.
- Denk ook aan de kansen die gebiedsontwikkeling biedt voor een transformatie van de wijk of de regio (ruimte voor jongeren, broedplaatsen) of het bij elkaar plaatsen van verschillende organisaties in één gebouw (ontmoetingsplaats voor diverse mensen).
- Wanneer je als traditionele grote organisatie wél meer geld krijgt maar níet de meest kwetsbare jongeren bereikt, wees dan bereid een langduriger samenwerking aan te gaan met die kleine vernieuwende organisatie die de jongeren wel weet te bereiken. Oftewel: geef ruimte aan creatief ondernemers.

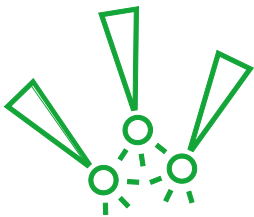
Verbind online en offline

- Combineer het live in contact staan met jongeren met online contact. Jongeren bewegen zich tenslotte in beide werelden en met online contact bereik je ook jongeren die zich veiliger voelen achter een scherm.
- Voor online werken geldt nog meer dan voor offline werken dat jongeren experts zijn: maak gebruik van die expertise en laat ze zelf dingen ontwikkelen.

- Zoek naar ingangen voor een goed gesprek. Maak bijvoorbeeld via zelf-gecreëerde avatars bespreekbaar of jongeren online dezelfde persoon zijn als die ze offline zijn.
 - Geef ruimte aan social media. Het laat jongeren op een snelle en laagdrempelige manier hun eigengemaakte beats, foto's of gedichten delen, waardoor ze zich gezien en erkend voelen door leeftijdsgenoten. Het is hierbij belangrijk dat jongeren goed bedenken wat ze wel en niet online willen laten zien: wat online staat, gaat niet zomaar weg.
 - Geef mee dat het proces belangrijker is dan het resultaat. Het online delen van culturele uitingen maakt feedback mogelijk en dat stimuleert talent.
 - Ook online bouw je aan vertrouwen. Investeer daar genoeg tijd in..
- Programmeer waar mogelijk live dichtbij in de eigen omgeving van jongeren. Maar online kan een uitkomst zijn bij plattelandsregio's waarin het vervoer een probleem is.
 - Wees (actief) aanwezig in de online wereld (zoals Instagram), geef steeds nieuwe impulsen, bied variatie en sluit aan bij de belevingswereld van jongeren.

Zorg voor impact

- Door je impact te laten zien, kun je zichtbaar maken wat je doet en wat jij als organisatie voor verschil maakt. Dit kan ertoe leiden dat het niet iets tijdelijks is maar een structureel erkende aanpak wordt.
 - Ga uit van je eigen kracht: wat maakt jou als organisatie uniek en wat zeggen jongeren daar zelf over?
- Meet de zaken die er écht toe doen. Een gemeente of andere subsidiegever zal vaak vragen om deelnamecijfers, maar laat zien dat er meer is dan dat. De verhalen van jongeren vormen de sterkste bewijslast van een geslaagde interventie. Laat jongeren zélf hun verhaal doen.
 - Impact laten zien lijkt heel ingewikkeld, maar je kunt het ook dichtbij en klein houden. Vraag jongeren bijvoorbeeld aan het begin: 'wat verwacht je te gaan ontdekken?' en later in het traject: 'wat heb je ontdekt?'. Dat geeft al inzicht.
 - Bedenk dat enquêtes en interviews heel talig zijn. Je kunt ook andere manieren inzetten om iets te evalueren, zoals foto's of tekeningen. Benut daarnaast diverse communicatiekanalen: zowel social media als nieuwsbrieven als korte video's als de lokale media.
 - Nodig beleidsmakers en politici uit bij je activiteiten zodat ze gaan voelen en ervaren wat de jongeren bezighoudt.
 - Denk niet alleen aan het verschil dat je maakt voor jongeren, maar bedenk ook welk verschil je maakt in de omgeving.
 - Gebruik diverse indicatoren en methodieken die online te vinden zijn om impact te meten en zet eventueel studenten in voor monitoring en evaluatie.
 - Betrek media om de negatieve beeldvorming te helpen kantelen richting positieve ontwikkelingen.

Leestips

- *Buitengewoon. Over de betekenis van kunst en cultuur voor veerkracht van jongeren* / B. Delmee, C. Marinelli & J. Poll. LKCA, 2019.
www.lkca.nl/wp-content/uploads/2020/01/buitengewoon_jongeren_def.pdf
- Kennisdossier Cultuur en jongeren:
www.lkca.nl/artikel/cultuur-en-jongeren
- Toolkit 16-27. Jongeren in een kwetsbare positie begeleiden naar zelfstandigheid / C. Kasdorp & J. Prakken. NJi, 2017.
www.nji.nl/sites/default/files/2022-02/Toolkit-16-27.pdf
- Handreiking duurzame jongerenparticipatie / NJi, Number Five Foundation & NJR. NJi, 2021.
www.nji.nl/publicaties/handreiking-duurzame-jongerenparticipatie
- Speelruimte voor identiteit. Samenwerken aan veerkrachtige identiteitsvorming van jongeren / F. Kaulingfreks & S. Sieckelink. Amsterdam University Press, 2022.
- Talentgericht werken met kwetsbare jongeren. Ontwikkelwerk, erkenningswerk, verbindingswerk / S. Abdallah, M. Kooijmans & J. Sonneveld. Uitgeverij Coutinho, 2016.
- De Sociale InnovatieFabriek, voor innovatie met maatschappelijke impact:
www.socialeinnovatiefabriek.be

Deze factsheet is het resultaat van een tweejarig lerend netwerk van Vlaamse en Nederlandse praktijken waarin actieve cultuurparticipatie door jongeren in kwetsbare posities centraal staat.

Het netwerk is een initiatief van LKCA, Dêmos en publiq.

[Lees meer over het netwerk en de betrokken organisaties.](https://demos.be/kenniscentrum/dossier/vlaams-nederlands-netwerk-actieve-cultuurparticipatie-van-jongeren)

<https://demos.be/kenniscentrum/dossier/vlaams-nederlands-netwerk-actieve-cultuurparticipatie-van-jongeren>

Colofon

No Limits! Versterk de veerkracht van jongeren met cultuur

Auteur: Claudia Marinelli
Vormgeving: Taluut, Utrecht
Drukwerk: Libertas Pascal

LKCA | Postbus 452, 3500 AL Utrecht
030 711 51 00 | info@lkca.nl | www.lkca.nl

LKCA wil ervoor zorgen dat iedereen goede cultuureducatie krijgt (op school én in de vrije tijd) en dat iedereen kan meedoen aan culturele activiteiten.

LKCA probeert publicaties zo toegankelijk mogelijk aan te bieden. Neem contact met ons op bij ontoegankelijke informatie via info@lkca.nl.

©LKCA Utrecht, november 2022